

Söyleşi

GÜÇLÜ DURUŞLARI SAYESİNDE BİLİM VE TEKNOLOJİ ALANINDA KENDİNİ VAR EDEN KADINLAR VAR!

UMUDU VAR EDEN KADINLAR

Doç. Dr. Sevinç Figen Öktem Seven
ODTÜ Elektrik Elektronik Mühendisliği Bölümü

Başak Grammeşin Arslan
Elektrik Mühendisleri Odası

Doç Dr. Sevinç Figen Öktem Seven, ODTÜ Elektrik Elektronik Mühendisliği Bölümü'nde on yıldır doçent olarak çalışıyor. Lisans ve yüksek lisans eğitimlerini Bilkent Üniversitesi Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Bölümü'nde tamamlamış ve sonrasında Illinois Üniversitesi Urbana-Champaign'e doktora eğitimi için gitmiş. Doktora eğitimi sırasında ve sonrasında NASA Goddard Uzay Uçuş Merkezi'nde çalışmış. Sonrasında NASA'dan ayrılıp ODTÜ'ye gelmiş. Öktem Seven, EMO Kadın Bülteni için sorularımızı cevapladı:

Türkiye'deki eğitim hayatınızın ardından Illinois Üniversitesi'nde doktora yapmaya ve ardından NASA Goddard Uzay Uçuş Merkezi'ne gidiş sürecinizi anlatır mısınız? Nasıl bir motivasyonunuz vardı?

Araştırmaya olan ilgim Türkiye'de yüksek lisans yaptığım dönemde netleşti. Bu süreçte araştırmayı gerçekten sevdiğimi ve benim için tatmin edici bir kariyer olabileceğini fark ettim. Bu motivasyonla akademik olarak ilerlemeyi ve doktora yapmayı denemek istedim. Doktorayı, kendimi en iyi şekilde geliştirebileceğim ve teoriyi gerçek uygulamalarla birleştiren güçlü bir araştırma ortamında yapmak istiyordum.

Bu düşünceyle Amerika'ya, alanımızda önde gelen üniversitelerden biri olan Illinois Üniversitesi Urbana-Champaign'e gittim. Doktoraya, araştırma görevlisi (research assistantship) bursu alarak başladım; bu da hem akademik olarak üretken

Söyleşi

olabileceğim hem de araştırmaya tam anlamıyla odaklanabileceğim bir ortam sundu. Illinois'te geçirdiğim bu dönem, hem bilimsel bakış açımı hem de araştırma yaklaşımımı şekillendiren çok önemli bir aşama oldu.

Illinois Üniversitesi'ndeki doktora çalışmam sırasında, özellikle disiplinlerarası ve uygulamaya dönük araştırmalara olan ilgim daha da belirginleşti. Teorik yöntemlerin gerçek sistemlerde nasıl karşılık bulduğunu görme isteğim güçlendi. Bu motivasyonla bir NASA araştırma bursuna başvurdum; olumlu sonuçlanmasının ardından doktoramın son yıllarında NASA Goddard Uzay Uçuş Merkezi'nde çalışma fırsatı buldum. NASA'daki deneyimim, büyük ölçekli ve gerçek problem odaklı projelerde çalışmamı sağlayarak, araştırma yaklaşımına daha uygulama odaklı ve bütüncül bir perspektif kazandırdı.

Ekonomik olarak destek bulmakta zorlandınız mı? Burs ya da teşvik imkanlarınız oldu mu? Bu deneyimler size neler kattı?

Doktora sürecimde ekonomik destek açısından zorlandığım dönemler oldu. Bir noktada birlikte çalıştığım danışman hocamın araştırma fonlarının bittiğini ve bursumun birkaç ay içinde sona ereceğini öğrendim. Bu dönemde bir süre ders asistanlığı yaparak devam ettim. Yine gelirim vardı ama daha geçici ve belirsiz olduğu için, ekonomik açıdan kaygı verici bir dönemdi benim için. Bu süreçte ikinci bir danışman hoca buldum. Onunla ve NASA'da iş birliği yaptığı bir bilim insanıyla birlikte ortak bir proje geliştirdik. Bu çalışma sonucunda NASA'dan bir araştırma bursu (fellowship) almaya hak kazandım. Bu burs, doktoramın sonuna kadar olan dönemi kapsıyordu ve maddi açıdan ciddi bir rahatlama sağladı.

Söyleşi

Genel olarak hayatta zorlukların kaçınılmaz olduğunu ve çoğu zaman bir çözüm yolu bulunabildiğini düşünen biriyim. O dönemde de bu sürecin bir şekilde aşılabileceğine inanıyordum. Bu inançla burs programına başvurduğum ve olumlu sonuç aldık.

Doktora süreci zaten başlı başına çok zorlayıcı bir dönem. Farklı bir ülkedesiniz, farklı bir dil konuşuyorsunuz, ilk başta tanıdığınız kimse yok. Bir yandan akademik olarak üretken olmaya çalışırken, diğer yandan sosyal çevrenizi ve günlük hayatınızı sıfırdan kuruyorsunuz. Bu süreci başarıyla tamamlayabilmenin, hem akademik hem de kişisel gelişim açısından çok önemli bir adım olduğunu düşünüyorum. Benim için de bu dönem, karşılaşılan zorlukların hayatın doğal bir parçası olduğunu ve bu zorluklarla çözüm odaklı düşünerek nasıl başa çıkıldığını öğrendiğim bir süreç oldu.

Elektrik-elektronik mühendisliği alanında akademik kariyer yapmaya karar vermenizdeki etkili olan faktörler nelerdi? Rol model aldığınız kadın bilim insanları oldu mu?

Akademik kariyer yapma kararımın en belirleyici faktör, araştırma yapmanın bana entelektüel ve mesleki olarak gerçekten tatmin edici gelmesiydi. Elektrik-elektronik mühendisliği gibi teknik bir alanda, yalnızca teorik katkı değil, geliştirilen bilginin gerçek dünyada karşılık bulabilmesi benim için her zaman önemli oldu.

Rol model aldığım bilim insanları konusunda ise kadın-erkek ayrımı yapan biri olmadım. Benim için belirleyici olan, cinsiyetten ziyade yapılan işin niteliği ve etkisi. Bilimde güçlü ve özgün çalışmalar üretirken, aynı zamanda bu çalışmaların topluma somut bir fayda sağlamasını önemseyen insanlar rol model olarak görüyorum.

Bir araştırma akademik olarak ne kadar etkili olursa olsun, eğer gerçek hayatta birilerine dokunmuyorsa benim için eksik kalıyor. Bu nedenle, bilimsel katkıyı toplumsal sorumlulukla birlikte dü-

şünen araştırmacılar bana her zaman daha ilham verici geldi. Akademik kariyerimi şekillendirirken de bu dengeyi korumaya çalıştım.

Yurt dışındaki deneyimlerinizden sonra Türkiye'ye dönmeye nasıl karar verdiniz ya da zaten hep dönmek mi istiyordunuz?

Aslında yurt dışına giderken Türkiye'ye dönme niyetim baştan beri vardı. Doktora yaparken araştırmayı ve akademik hayatı sevmeye devam edersem, Türkiye'ye bir öğretim üyesi olarak dönmek istiyordum. Bu benim için oldukça net bir hedefti. Hatta doktora danışmanımla ilk görüşmemizde bana "Neden doktora yapmak istiyorsun?" diye sormuştu. Ben de doğrudan, doktora sonrasında Türkiye'ye dönüp akademisyen olmak istediğimi söylemiştim. O da bu kadar net bir hedefin çok değerli olduğunu, bu olmadan doktora sürecini tamamlayabilmenin daha zor olacağını söylemişti. Zamanla bunun ne kadar doğru bir tespit olduğunu anladım. Gerçekten hayatta doktora yerine yapabileceğini düşündüğün başka şeyler varsa, doktora ile ulaşmak istediğin net bir hedef yoksa, doktorayı bitirebilmek daha zorlu bir süreç.

Elbette çevremden sıkça, hayatın ve koşulların değişebileceği, bu tür kararların zamanla yeniden şekillenebileceği yönünde yorumlar geliyordu. Ben de zaten bunu hiçbir zaman mutlak ve değişmez bir karar olarak görmedim; aksine doktora süreci boyunca kendime hep aynı soruyu sordum: "Hâlâ istiyor muyum? Seviyor muyum?" Bu sorunun cevabı süreç içinde hiç değişmedi. Doktoram bittiğinde de ne istediğimi yeniden değerlendirerek, bilinçli bir şekilde Türkiye'ye dönme kararı aldım.

Dönüş ve adaptasyon sürecinde karşılaştığınız zorluklar oldu mu?

Öğretim üyesi olarak çalışmak, akademik kariyerin önceki aşamalarına kıyasla tamamen farklı sorumluluklar ve beklentiler getiriyor; bu nedenle bir adaptasyon süreci kaçınılmaz oluyor. Benim için de bu süreç özellikle ilk 1-2 yıl oldukça yoğundu.

Söyleşi

Bir yandan tez yürüttüğünüz öğrenciler, lisans öğrencileriyle yapılan araştırmalar, projeler ve bu projelerin idari işleriyle ilgilenirken; öte yandan dersler, konferanslar ve komitelerdeki görevler gibi pek çok sorumluluğu paralel yürütmeniz gerekiyor. Türkiye’de idari süreçler Amerika’ya kıyasla çok daha fazla zaman alıyor ve çoğu şeyi kendiniz takip etmek, sık sık değişen ve güncellenen formları bizzat doldurmak durumunda kalıyorsunuz. Amerika’da birçok idari iş sekreter aracılığıyla yürütülürken, burada eğitim ve araştırmaya ek olarak idari sorumlulukları da üstleniyorsunuz.

Başlangıçta araştırmaya ayırabildiğim zaman sınırlı kaldı; ancak bu adaptasyon süreci sonunda birden fazla sorumluluğu aynı anda ve daha dengeli şekilde yürütebilme konusunda önemli deneyimler kazandım. Hâlâ geliştirebileceğim alanlar var, ama bu dönem benim için değerli bir öğrenme süreci oldu.

Kısa bir araştırma yapınca hesaplamalı görüntüleme ve hiperspektral görüntüleme sistemleri üzerine yaptığınız çalışmalar geliyor ilk sırada. Sizin alanınızın dışındaki okuyucularımız için basitçe çalışmalarınızı anlatır mısınız? Bu teknolojilerin günlük hayattaki potansiyel uygulamaları nelerdir?

Genel çalışma alanım hesaplamalı görüntüleme. En basit haliyle, görüntünün yalnızca bir kamerayla değil; fiziksel bir sistem ile bilgisayar algoritmalarının birlikte çalışmasıyla elde edildiği teknolojiler üzerine çalışıyorum. Günlük hayatta karşılaştığımız pek çok tıbbi cihaz — örneğin MR ya da tomografi — bu tür bilgisayarlı görüntüleme sistemlerine dayanıyor. Yani görüntü elde etme sürecinde bilgisayar aktif bir rol oynuyor.

Ben bu sistemlerin hem fiziksel tasarımını hem de elde edilen veriyi anlamlı görüntülere dönüştüren algoritmalarını birlikte ele alıyorum. Yani sistemin baştan sona nasıl çalışacağını tasarlamak, simülasyonlarını yapmak ve mümkünse prototiplerini geliştirmek üzerine çalışıyorum.

Bu alanın bir alt başlığı olarak hiperspektral görüntüleme ile de ilgileniyorum. Klasik kameralar ve insan gözü yalnızca üç ana rengi algılayabilirken, hiperspektral sistemler ışığın onlarca hatta yüzlerce farklı rengini ayırt edebiliyor. Bu sayede her pikselde yalnızca görsel bilgi değil, kimyasal ve biyolojik özelliklere dair zengin bir bilgi elde edilebiliyor.

Bu teknoloji sayesinde, örneğin bir gıdada bozulma, küf ya da istenmeyen yabancı maddeler gözle görülmeden önce tespit edilebiliyor. Tarımda bitki hastalıkları erken aşamada fark edilebiliyor; çevre uygulamalarında su ve topraktaki kirleticiler izlenebiliyor; orman yangınları gibi afetlere yol açabilecek riskler daha erken saptanabiliyor. Sağlık alanında ise doku analizi ve cerrahi operasyonlar sırasında tümör sınırlarının daha hassas belirlenmesi gibi önemli uygulamaları bulunuyor. Bugün bu sistemler genellikle büyük, pahalı ve taşınması zor cihazlar. Benim temel hedefim, bu amaca özel tasarlanmış lensler ve yapay zekâ destekli algoritmalarla bu teknolojiyi daha küçük, hızlı ve düşük maliyetli hale getirmek. Böylece ileride cep telefonlarına, dronlara ya da tıbbi cihazlara entegre edilebilecek, çok daha yaygın kullanılan sistemler geliştirmek mümkün olabilir.

Söyleşi

Geliştirmeye çalıştığınız teknolojilerin toplumsal faydaları, çevresel hedefleri hakkında neler söylemek istersiniz?

Bu teknolojilerin en güçlü yönü, insan gözünün göremediği bilgileri görünür hale getirerek daha erken, daha hassas ve daha güvenilir kararlar alınmasını sağlaması. Bu da hem toplumsal hem çevresel açıdan çok önemli sonuçlar doğuruyor.

Örneğin, sağlık alanında, doku yapılarının daha ayrıntılı analiz edilmesi sayesinde hastalıkların erken teşhisi mümkün olabiliyor. Çevre ve tarımda, su ve toprak kirliliğinin erken tespiti, bitki hastalıklarının yayılmadan fark edilmesi ve doğal afet risklerinin azaltılması gibi doğrudan toplumsal faydalar söz konusu. Endüstride ise kalite kontrol süreçlerinde ürün güvenliği ve verimlilik açısından önemli katkılar sağlanabiliyor.

Benim kişisel motivasyonum, bu güçlü teknolojilerin yalnızca laboratuvar ortamlarında ya da sınırlı uygulama alanlarında kalmaması. Amacım, bu sistemleri daha erişilebilir hale getirerek, gerçek hayatta daha geniş kitlelerin faydalanabileceği çözümler üretmek.

Önümüzdeki yıllarda araştırma alanınızda hangi gelişmeleri bekliyorsunuz? Üzerinde çalışmayı planladığınız yeni projeler var mı/nelerdir?

Önümüzdeki yıllarda, yapay zekânın benim çalıştığım alanda da belirleyici olmaya devam edeceğini düşünüyorum. Ancak bu gelişimin, yalnızca veriye dayalı modellerden ziyade, fiziksel bilgiyi ve temel yasaları da içeren yaklaşımlar üzerinden ilerleyeceğine inanıyorum.

Bu nedenle çalışmalarım yapay zekâyı fiziksel sistemlerle entegre eden bilgisayarlı görüntüleme yöntemlerine odaklanıyorum. Yapay zekâ tek başına güçlü bir araç olsa da, yalnızca veriden öğrenmesi onu sınırlayabiliyor. Fiziksel modellerle birlikte kullanıldığında ise hem daha güvenilir hem de fiziksel olarak tutarlı sonuçlar üretmek mümkün oluyor. Önümüzdeki beş yıl içinde, fizik ile yapay zekânın birlikte kullanıldığı bu tür yaklaşımların alanı domine edeceğini düşünüyorum.

Bunun yanı sıra, daha doğrudan toplumsal fayda üretebilecek biyomedikal görüntüleme uygulamalarına daha fazla odaklanmayı planlıyorum. Örneğin meme kanserinin erken teşhisine katkı sağlayabilecek alternatif görüntüleme teknolojileriyle ilgileniyorum. Bu alanda, daha güvenli, erişilebilir ve yaygın kullanılabilecek sistemlerin geliştirilmesi büyük bir ihtiyaç. Hem Türkiye’de hem de yurt dışında bu konuda çalışan güçlü araştırma gruplarıyla iş birliği yaparak, bu yönde projeler geliştirmeyi hedefliyorum. Bu alana yönelmemde, yakın zamanda çok yakın bir arkadaşımı ve aynı zamanda değerli bir kadın akademisyeni, meme kanserinin geç teşhisi nedeniyle kaybetmiş olmam da etkili oldu.

Şu anda temel motivasyonum yalnızca teknik ilerleme değil; geliştirilen yöntemlerin gerçek hayatta insanların yaşamlarına somut bir katkı sunabilmesi. Önümüzdeki dönemde bu iki hedefi — ileri görüntüleme teknolojileri ve toplumsal etkiyi — birlikte ilerletmeyi amaçlıyorum.

Söyleşi

2025 yılında L'Oréal-UNESCO "Bilim Kadınları İçin" ödülünü aldınız. Bu ödül sizin için ne anlam ifade ediyor? Kadın bilim insanlarının görünürlüğü açısından bu tür ödüllerin önemini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu ödülün benim için en önemli anlamı, kadın bilim insanlarının görünürlüğünü artırması. Kadınlar, özellikle erkeklerin yoğun olduğu alanlarda çalıştıklarında, yaptıkları nitelikli işlere rağmen bazen daha arka planda kalabiliyorlar. Bu tür ödüller, değerli çalışmalar yapan kadın bilim insanlarını görünür kılmayı, onları takdir etmeyi ve motive etmeyi amaçlıyor. Bu açıdan çok anlamlı buluyorum; benim için de elbette büyük bir mutluluk.

Bunun ötesinde, bu ödüllerin çok önemli bir rolü de genç kızlara ve hatta küçük yaştaki çocuklara rol model sunabilmesi. Kadınların bilimde neler yapabildiğini somut örneklerle göstermek, "bilim insanı" denildiğinde akla kadınların da gelebilmesini sağlamak çok değerli. Küçük yaşlarda karşılaşılan bu tür rol modellerin, ilerideki eğitim ve kariyer tercihleri üzerinde önemli bir etkisi olabileceğini düşünüyorum.

Elektrik-elektronik mühendisliği gibi erkek egemen bir alanda çalışan bir kadın akademisyen olarak karşılaştığınız zorluklar veya avantajlar oldu mu?

Amerika'da çalıştığım dönemde bir zorluk yaşadığımı söyleyemem. Kadınların bu alanda ciddi bir azınlık olması nedeniyle pozitif ayrımcılık oldukça önemsleniyor; kadınlara yönelik özel burslar, ödüller ve teşvikler bulunuyor. Ayrıca cinsiyetçi söylemler ciddi yaptırımlarla karşılandığı için bu anlamda da bir dezavantaj hissetmedim.

Türkiye'de ise kadınlara yönelik toplumsal önyargıların daha görünür olduğunu düşünüyorum. Bu durum doğrudan kariyerimi engelleyecek boyutta olmadı; ancak zaman zaman akademik ortamlarda, toplantılarda ya da farklı düzeylerdeki etkileşimlerde hissedilebilen bir gerçek. Kadınların toplumsal

rolleriyle ilgili beklentiler hâlâ erkeklerden farklı ve bu durum çalışma ortamlarına da yansıyor.

Literatürde "sızdıran boru problemi" olarak adlandırılan durum da bunu destekliyor. Kadınlar lisansüstü seviyelerde erkeklerle benzer oranlarda yer alırken, akademik kademeler yükseldikçe bu oran giderek azalıyor. Bunun yalnızca önyargılarla değil, kadınların yaşam süreçlerinin farklı dinamikleriyle de ilişkili olduğunu düşünüyorum. Özellikle küçük yaştaki çocukların anneleriyle daha güçlü bir bağ kurması ve onlara daha fazla ihtiyaç duyması, pratikte bakım sorumluluğunun anneler üzerinde yoğunlaşmasına yol açabiliyor. Bu durum da kariyerin ilerleyen aşamalarında kadınların görünürlüğünü etkileyebiliyor. Elbette önyargıların da bu süreci beslediğini göz ardı etmemek gerekiyor.

Tüm bunlara rağmen, kendi deneyimimde belirleyici bir engel yaşadığımı söyleyemem; ancak yapısal olarak ele alınması gereken bir sorun olduğu da açık.

Kadın mühendis ve bilim insanı olarak üniversitelerde ve çalışma ortamlarında hangi değişikliklere ihtiyaç olduğunu düşünüyorsunuz?

Kadın mühendis ve bilim insanlarının üniversitelerde ve çalışma ortamlarında kalıcı ve üretken olabilmeleri için en temel ihtiyaç, eşitlikten çok adil ve kapsayıcı bir kültürün yerleşmesi. Bu, yalnızca sayısal temsille ilgili değil; karar mekanizmalarında yer alma, görünürlük ve emeğin doğru biçimde tanınmasıyla ilgili bir mesele.

İş ve yetkinliklerin cinsiyetle ilişkilendirilmemesi gerektiğine inanıyorum. Bir fikrin, bir becerinin ya da bir başarının cinsiyeti yok. Herkesin güçlü olduğu alanlar farklı; bu farklar kadın ya da erkek olmakla değil, bireysel yetenekler ve ilgi alanlarıyla ilgili. Çalışma ortamlarında bu bakış açısının hâkim olması hem daha adil hem de daha verimli bir atmosfer yaratır. Bu açıdan önyargı farkındalığı kritik bir rol oynuyor.

Söyleşi

Ayrıca akademik üretkenliği tek bir “ideal kariyer çizgisi” üzerinden tanımlayan katı beklentilerin esnemesi gerekiyor. Bunun için kurumsal politikalar açısından da iyileştirmelere ihtiyaç var. Örneğin, kamuda doğum ve annelik izni gibi bazı haklar görece daha geniş olsa da, hem kamuda hem de özel sektörde bu desteklerin daha kapsayıcı ve esnek hâle getirilmesi gerekiyor. Bu tür politikaların kadınların akademi ve mühendislikte kalıcılığı açısından kritik bir adım olduğunu ve bunun bir “ayrıcalık” değil, nitelikli insan gücünü korumanın doğal bir parçası olarak görülmesi gerektiğini düşünüyorum.

Son olarak, kadınların yalnızca desteklenen değil, bilimsel yön belirleyen aktörler olarak konumlandırıldığı bir akademik ve araştırma ekosistemi oluşturulmasının, gerçek değişimi getireceğine inanıyorum.

Genç kadınlara, özellikle de mühendislik alanına yönelmek isteyen genç kadın öğrencilere neler söylemek istersiniz?

Genç kadınlara her zaman cesur olmalarını ve kendilerine güvenmelerini söylüyorum. Bir işi severek yapacaklarına inanıyorlarsa ve o alanda gerekli eğitimi alırlarsa — kadın ya da erkek olmalarından bağımsız olarak — başarılı olacaklarına inanıyorum. Burada önemli olan doğru eğitimi almak ve sağlam bir altyapı oluşturmak. Bunun yanında, kendine güvenmek ve başkaları ne derse desin şüpheye kapılmadan yoluna devam edebilmek çok önemli. Potansiyeline inanmak, bence en belirleyici noktalardan biri. Eğer araştırma odaklı bir yol seçmek istiyorlarsa, sorgulamayı ve okumayı sevmeleri de mutlaka gerekiyor. Çünkü bizim işimiz büyük ölçüde bunlarla ilerliyor. Sorgulamayı seven, merak eden ve araştırmaktan keyif alan herkes için mühendislik ve akademik hayat kesinlikle mümkün ve çok da uygun.

Akademik kariyer, araştırma projeleri ve özel hayat dengesini nasıl kuruyorsunuz? Bu konuda zorlandığınız durumlar oluyor mu? Toplumsal cinsiyet rollerinin sizi de sıkıştırdığı haller oluyor mu?

Denge kurmak gerçekten çok zor. Ben de bu konuda zaman zaman zorlanıyorum. Şu anda küçük bir çocuğum var ve eşim ne kadar destekleyici olsa da, birçok ihtiyacını anneden karşılamak isteyen bir çocukla bu dengeyi kurmak kolay olmuyor. Çocuğun ihtiyacı olduğunda işten kısmak her zaman mümkün olamıyor ve bu durum doğal olarak çalışma düzenini etkiliyor.

Çocuğum dünyaya geldiğinden beri bu dengeyi nasıl kurabileceğimi daha fazla düşünmeye başladım ve çalışma alışkanlıklarımı buna göre değiştirdim. Artık daha farklı saatlerde, çok daha verimli çalışmam gerekiyor. Evde çalışmak çok mümkün olmadığı için işte olduğum zamanı daha planlı ve odaklı kullanmaya çalışıyorum. Eskiden daha esnek çalışabiliyordum; şimdi ise günü baştan planlayıp o plana sadık kalmam gerekiyor.

Kadınlar için bu dengeyi kurmanın daha zor olduğunu düşünüyorum. Toplumun ve çocuğun kendiliğinden anneye daha fazla rol yüklediği bir gerçek. Bu her zaman bilinçli bir tercih olmasa da doğal bir dengesizlik yaratıyor. Belki çok daha iyi dengeleyenler vardır, ama benim açımdan hâlâ öğrenmeye çalıştığım bir süreç.

Şu anda kurmaya çalıştığım denge, hem işten hem evden zaman zaman fedakârlık yapmayı gerektiriyor. Kişisel zaman ise neredeyse tamamen ortadan kalkmış durumda. Bu şekilde bir orta yol bulmaya çalışıyorum. Ama hayat da çok değişken; her yeni aşamada dengeyi yeniden kurmak ve yeni alışkanlıklar geliştirmek gerekiyor.

Artık bunu bir süreç olarak görüyorum. “Tamam, artık oturdu” diyebileceğim bir nokta olmayacak belki de. Hayatın akışı ve koşullar değiştikçe dengeyi de sürekli güncellemek gerekecek. Şu anda benim için en büyük kazanım aslında bu durumu kabullenmiş olmak. Hayatın değişkenliğini ve

Söyleşi

ihtiyaçlar doğrultusunda sürekli uyum sağlama gerekliliğini artık çok daha doğal karşılıyorum ve bu süreci yönetmeyi öğrenmeye çalışıyorum.

Kadınların akademik gelişiminde dayanışmanın önemini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizin de dayanışma ilişkisi kurduğunuz genç kadın araştırmacılar var mı?

Dayanışmanın çok önemli olduğunu düşünüyorum. En basit haliyle, annelikle ilgili zorlandığınız bir konuda ya da işleri dengelemekte güçlük çektiğinizde, benzer deneyimleri yaşayan bir arkadaşınızla konuşmak bile insana büyük bir güç veriyor. Yalnız olmadığınızı görmek, başkalarının çözüm yollarını duymak gerçekten çok fark yaratabiliyor. Bu nedenle dayanışmanın, kadınların akademik gelişiminde ve kariyerlerinde başarılı olabilmelerinde önemli bir rol oynadığını düşünüyorum.

Ben bu açıdan çok şanslıyım; etrafımda destek alabildiğim pek çok kadın araştırmacı ve mühendis var. Onlara her zaman danışabiliyorum. Birlikte dertleşiyoruz, zorluk yaşadığımızda “Böyle bir durumda ne yapabiliriz, bunu nasıl çözebiliriz, hayatı nasıl kolaylaştırabiliriz?” gibi konuları konuşuyoruz. Bu sohbetler hem psikolojik olarak iyi geliyor hem de insanın sorunlara farklı açılardan bakmasını sağlıyor. Kendi başına düşünürken bulamadığı bir çözümü, bu dayanışma ortamında konuşurken bile geliştirebiliyor insan. Bu nedenle dayanışmanın çok önemli olduğunu düşünüyorum ve bu konuda kendimi gerçekten çok şanslı hissediyorum.

Türkiye’de kadınların bilim ve teknoloji alanlarındaki durumunu nasıl değerlendirirsiniz?

Bence sanıldığından daha iyi durumdayız. Örneğin bizim bölüm, elektrik ve elektronik mühendisliği alanında kadın oranının oldukça yüksek olduğu bölümlerden biri. Uzun süredir %30’a yakın bir temsil oranımız var ve bu çok iyi bir rakam; Avrupa’daki pek çok elektrik-elektronik mühendisliği bölümünün üzerinde.

Toplumumuzda kadınların büyük bir azim ve kararlılık sergilediklerini düşünüyorum. Çevremde bilim, teknoloji ve mühendislik alanlarında son derece nitelikli işler yapan pek çok kadın mühendis var. Tüm zorluklara rağmen bu alanlarda önemli başarılar elde etmeleri çok değerli.

Aslında bu tabloya biraz daha geniş bir çerçeveden bakarsak, Atatürk’ün öncülüğünde kadınların seçme ve seçilme hakkını pek çok ülkeden daha önce kazandığı bir toplumda yaşıyoruz. Bu, kadınların kamusal hayata katılımı ve eşit temsili açısından son derece önemli bir tarihsel kazanım. Elbette toplumsal önyargılar tamamen ortadan kalkmış değil; ancak buna rağmen bugün çok yetkin ve başarılı kadınların varlığı bence oldukça umut verici.

EMO Kadın Bülteni okuyucularına, EMO yöneticilerine, kadın mühendislere ve bilim insanlarına iletmek istediğiniz bir mesajınız var mı?

Hayatı birçok farklı sorumlulukla birlikte yürütmenin kadınlar için çoğu zaman oldukça yoğun bir süreç olduğunu düşünüyorum. Tüm kadın mühendislere ve bilim insanlarına dayanışma ve kolaylıklar diliyorum.

